

เอกสารสำหรับการชี้ชวนเกษตรกรในระบบเกษตรพันธสัญญาสำคัญไฉน ?

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๐ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาไว้ว่า “ก่อนการดำเนินการทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรต้องจัดทำเอกสารสำหรับการชี้ชวนและร่างสัญญาให้เกษตรกรผู้เข้าทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาทราบเป็นการล่วงหน้า พร้อมทั้งรับรองความถูกต้องของข้อมูลตามเอกสารสำหรับการชี้ชวน และต้องส่งสำเนาเอกสารสำหรับการชี้ชวนดังกล่าวให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เก็บไว้ เพื่อใช้เป็นเอกสารในการตรวจสอบจำนวนหนึ่งชุด” นอกจากนี้ในวรรคท้ายยังระบุต่อไปว่า “ให้ถือว่าเอกสารสำหรับการชี้ชวนตามวรรคหนึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา” ดังนั้นเอกสารสำหรับการชี้ชวนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อเกษตรกรที่จะเข้าร่วมในระบบเกษตรพันธสัญญา หากเกษตรกรให้ความสำคัญกับเอกสารสำหรับการชี้ชวนแล้ว ก็จะเป็นการลดความขัดแย้ง สร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรไทยได้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนต่อไป

เอกสารสำหรับการชี้ชวน หมายความว่า เอกสารไม่ว่าจะเป็นกระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรจัดทำขึ้นโดยเจตนาให้เกษตรกรผู้ที่จะเข้าทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาทราบข้อมูลเกี่ยวกับการทำสัญญาเป็นการล่วงหน้าเพื่อประกอบการตัดสินใจก่อนทำสัญญา โดยจะต้องมีข้อความหรือคำรับรองข้อมูลดังต่อไปนี้

- ๑) ข้อมูลทางพานิชย์ หรือข้อมูลอื่นใดอันเป็นประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ของผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาที่ประสงค์จะชี้ชวนต่อเกษตรกร
- ๒) ข้อมูลแผนการผลิต เงินลงทุน คุณภาพ ตลอดจนประมาณการของจำนวนหรือปริมาณของผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรที่จะทำกาผลิตหรือบริการตามสัญญา ระยะทางที่เหมาะสมในการขนส่งผลิตผลทางการเกษตร ประมาณระยะเวลาคืนทุน ความคุ้มค่าการผลิต และภาวะความเสี่ยงที่อาจต้องแยกความรับผิดชอบหรือรับผิดชอบร่วมกัน
- ๓) ข้อมูลอันจำเป็นในกระบวนการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรที่เกี่ยวข้องตามสัญญาและให้รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพมาตรฐานของพันธุ์พืช หรือพันธุ์สัตว์ อาหาร ยา ปัจจัยการผลิต สารเคมี เครื่องมือ อุปกรณ์ หรือสิ่งที่จะต้องนำมาใช้ในการผลิตผลิตผล หรือบริการทางการเกษตรตามสัญญานั้น ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าคุณภาพและมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด
- ๔) ข้อมูลอื่นใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ในกรณีสัญญาที่ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรจัดทำกับเกษตรกร หากข้อความใด ๆ ในสัญญาขัดหรือแย้งกับข้อความในเอกสารสำหรับการชี้ชวนให้ตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่เกษตรกร

ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรจึงมีหน้าที่ต้องจัดทำเอกสารสำหรับการชี้ชวนและร่างสัญญาให้แก่เกษตรกรได้รับทราบล่วงหน้าก่อนทำสัญญา เพื่อให้เกษตรกรได้ใช้ประกอบการตัดสินใจเข้าร่วมลงทุน ลดความเสี่ยงที่เกษตรกร

จะไม่ได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา และอาจทำให้เกษตรกรตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ เพราะไม่มีโอกาสได้พิจารณาตรวจสอบรายละเอียดของแผนการลงทุน ผลตอบแทนที่ได้หลังจากการลงทุน ลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายหลังร่วมลงทุน นอกจากนี้ผู้ประกอบการธุรกิจทางการเกษตรมีหน้าที่ต้องส่งเอกสารสำหรับการชี้ชวนและร่างสัญญาต่อสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดภายใน ๓๐ วัน หลังจากเริ่มทำสัญญาครั้งแรกกับเกษตรกร เพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบอีกทางหนึ่ง และหากมีการเปลี่ยนแปลงข้อความจะต้องดำเนินการส่งเอกสารสำหรับการชี้ชวนและร่างสัญญาที่ได้ทำการแก้ไขต่อสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ในการตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อป้องกันการกล่าวอ้างที่เกินจริงต่อเกษตรกร หากเกษตรกรมีข้อสงสัยเกี่ยวกับข้อกล่าวอ้างที่เกินจริงและไม่น่าเชื่อถือ ก็สามารถติดต่อสอบถามหรือขอรับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องก่อนการตัดสินใจ

อนึ่งเกษตรกรไทยควรที่จะต้องให้ความสำคัญในการศึกษาความเป็นไปได้จากเอกสารสำหรับการชี้ชวนก่อนตัดสินใจลงทุน และควรที่จะตัดสินใจลงทุนกับผู้ประกอบการธุรกิจทางการเกษตรที่น่าเชื่อถือ และไม่กล่าวอ้างที่เกินจริง

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. ๒๕๖๐

อริยพร โพธิใส. ระบบเกษตรพันธสัญญา : แนวทางแก้ไขเศรษฐกิจหรือรายได้ของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรไทย. วารสารจลนิตี ปีที่๑๓ ฉบับที่ ๖ (พฤศจิกายน- ธันวาคม ๒๕๕๙)

แผ่นพับ หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการจัดทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

แผ่นพับ ข้อควรรู้ก่อนทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

นายณิพัฒน์ วงศ์ศิริฉัตร
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนระดับปฏิบัติการ
สำนักเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา